

PROKURATUUR

Siseministeerium
Pikk 61
15065 Tallinn
info@siseministeerium.ee

Meie: 20.03.2026 nr RP-6-1/26/2881-1

Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn
info@sm.ee

Selgitustaotlus

1. Prokuratuuri õigusküsimuste nõupidamisel arutati Lääne Ringkonnaprokuratuuri tõstatatud probleemi. Politsei- ja Piirivalveameti seisukoha järgi ei tohi politsei KorS-i alusel vallasasja läbivaatust teha sõidukitele, kui neil tekib kahtlus, et sõidukis leidub narkootilist ainet. Nimelt ei ole politseil NPALS-i riikliku järelevalve teostamise pädevust, mistõttu ei või politseiametnik kohaldada järelevalve meetmeid. Kui politseiametnik tuvastab, leiab või näeb (nt sõidukis) esemeid või pakendeid, mida saab seostada eeldatavalt NPALS rikkumisega, siis ei ole tegemist reaalse vahetu olulise ohu või vahetu kõrgendatud ohu või korrarikkumisega ja puudub sekkumise alus edasilükkamatu pädevusega. Seetõttu ei ole lubatud kohaldada KorS erimeetmeid (nt vallasasja hoiulevõtmist KorS § 52). Politseil on õigus narkootiliste ainete omamise või valdamise kahtluse korral alustada süüteomenetlust ning sekkuda üksnes süüteomenetluslike toimingutega. Samas on kohtud pidanud analoogselt olukorras õigeks KorS-i alusel vallasasja läbivaatust, mistõttu soovitakse praktika ühtlustamiseks selgitusi eeltoodud seisukoha osas.

2. Prokuratuur märkis õigusküsimuste nõupidamisel, et 2025. aasta alguses jõustus seadusemuudatus, millega muudeti NPALS § 12² lõiget 2. Sätte järgi võib Politsei- ja Piirivalveamet NPALS-s sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada KorS §-des 30-32 ja 45-52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid KorS-s toodud alustel ja korras. Järelikult on käesolevalt politseil olemas seaduslik alus ja pädevus kohaldada NPALS-i järgi riikliku järelevalve teostamisel korrakaitseaduses toodud erimeetmeid. Erimeetmete rakendamisel on oluline, et esineks kahtlus NPALS rikkumise osas. Samuti peavad esinema muud erimeetme kohaldamise eeldused. Samas olukorra kirjelduses viidatud pädevusega käesolevalt probleemi ei ole ning see on seadusega reguleeritud. PPA väitele, et meede võib olla ebaproportsionaalne, leiab prokuratuur, et suure ja väikese narkootilise aine koguse määramine koheselt sündmuskohal on keeruline. Suure koguse kahtluse korral on tegemist alati raske ehk esimese astme kuriteoga ning sekkumine on oluline. Seega ei tõusetu meetme kasutamisel proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise küsimust. Vallasasja läbivaatuse seaduslikkust on jaatanud ka kohtupraktika (nt lahendis nr 1-25-1126).

3. Politsei- ja Piirivalveamet vastas Prokuratuuri seisukohale järgnevalt. Politsei- ja Piirivalveamet nõustus, et:

RIIGIPROKURATUUR

Wismari 7 / 15188 TALLINN / 694 4400 / info@prokuratuur.ee / www.prokuratuur.ee
Registrikood 70000906

- 1) tegemist on riikliku järelevalvega, mida teostatakse VVS ja KorS alusel. Vabariigi Valitsuse seadus § 75 – Riiklikku järelevalvet teostatakse korrakaitseseaduses ja teistes seadustes sätestatud alusel ja korras;
- 2) PPA on nimetatud pädevaks korrakaitseorganiks. KorS § 6 lg 1 – Korrakaitseorgan on seaduse või määrusega riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutus, kogu või isik.

Seejärel küsis Politsei- ja Piirivalveamet, et kus on „vastavalt oma pädevusele...” ehk järelevalveülesanne, mille täitmise kontrollimiseks võib vallasasja läbi vaadata.

NPALS-is on nimetatud politseid neljal korral:

- 1) NPALS § 4² lg 3 – riiklik ekspertiisiasutus edastab teabe uue psühhoaktiivse aine identifitseerimise kohta Politsei- ja Piirivalveametile, kes teavitab sellest avalikkust oma veebilehel;
- 2) NPALS § 7 lg 1 – käitleja, kellel puudub õigus käidelda narkootilist või psühhotroopset ainet või lähteainet, kuid kes hoiab seda enda valduses, on kohustatud selle viivitamata Politsei- ja Piirivalveametile üle andma;
- 3) NPALS § 12¹ – riikliku järelevalve teostamise õigus vastavalt oma pädevusele;
- 4) NPALS § 15³ lg 1 – vääртеomenetluse pädevus.

Politsei- ja Piirivalveamet leiab, et üksnes järelevalveõiguse andmisest ei piisa. VVS ja KorS-i kohaselt peab korrakaitseorganile olema antud ülesanne/nõue/adressaat, mille või kelle tegevuse üle järelevalvet teostatakse. Sellist järelevalveülesannet, mille raames saaks politseiametnik sõidukeid läbi vaadata KorS-i meetmena ei ole antud.

4. Prokuratuuri hinnangul on oluline mõista, kas on olemas põhjendatud süüteo kahtlus või mitte ja mis on toimingu eesmärk.

NPALS seletuskirjast võib välja lugeda, et kui asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib olla tegemist olulise ohuga, aga süüteo tunnused puuduvad, on võimalik NPALS-i sätteid rakendades sekkuda riikliku järelevalve meetmete abil. Politsei- ja Piirivalveameti riikliku järelevalvepädevus on reguleeritud Politsei ja piirivalveseaduses (PPVS), mis kirjeldab politsei ülesanneteks karistusseadustiku 9., 12., 13., 16., 17., 21. ja 22. peatükis sätestatud süütegude ennetamise, sh narkootiliste ja psühhotroopsete ainete seotud süüteod.

Siin saab olla näiteks olukord, et isik on narkojoobe kahtlusega sõiduki roolis, siis objektiivse hinnangu põhjal võib olla tegemist olulise ohuga ja NPALS keelab isikul ilma loata käidelda narkootilisi ja psühhotroopseid aineid (inimese valduses võib olla narkootilisi aineid joobe tekitamiseks), meil ei ole veel küllaldaselt andmeid süüteomenetluse alustamiseks, aga ohu kõrvaldamiseks tuleb kontrollida, et isiku valduses ei oleks tema tervist ohustavaid ja konfiskeerimisele kuuluvaid aineid.

Teine on olukord, kui me soovime teha nn „täna operatsiooni“. Meil on põhjendatud kahtlus, et A käitleb narkootilisi aineid. Peatame tema sõiduki ja asume seal süüteomenetluseks tõendi otsimise eesmärgil sõidukit läbi vaatama KorS alusel, siis see on lubamatu.

5. Põhjusel, et prokuratuuri ja Politsei- ja Piirivalveameti seisukohad jätkuvalt lahknevad, palub Riigiprokuratuur Siseministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi seisukohta seoses eelkirjeldatud probleemiga. Prokuratuur soovib selgust, kas politseiametnikel on kehtiva õiguse kohaselt pädevus kohaldada NPALS-i järgi riikliku järelevalve teostamisel korrakaitseseaduses toodud erimeetmeid või vajab NPALS selles osas täiendamist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Margaret Makk
konsultant